

Bengt Jonzon

**"JAG
ÄR
INTE
RELIGIÖS**

men . . ."

Silas Tydgerd

”JAG ÄR
INTE RELIGIÖS,
MEN...”

Tre radioföredrag av
BENGT JONZON

Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag
Stockholm

Följande framställning utgöres av tre radioföredrag, hållna i februari, mars och april 1951. Ingen omarbetning har skett. Några smärre partier, som vid framförandet i radio uteslöts, är här medtagna.

Förf.

Stockholm 1951
Tryckeriaktiebolaget
Mercur

"Jag är inte religiös, men . . ."

Ganska ofta har jag hört människor säga ungefär så, i diskussioner eller samtal, och nästan alltid har jag haft en känsla av att de ljuger på sig själva utan att veta om det. Och jag har undrat: varför förefaller det så, och vad menar de egentligen?

Det är inte så lätt att veta. Det kan ju gömma sig skilda tankar och erfarenheter bakom ett uttryck sådant som det anförda. Efter det där "men" — "jag är inte religiös, men . . ." — kan följa olika saker. Vad jag nu skall säga gör alls icke anspråk på att vara uttömmande. Jag hoppas att det dock träffar något väsentligt.

"Religiös" är intet bra ord. Det är användbart och nödvändigt inom religionshistorien och religionspsykologien. Men som vardagsord för vanligt folk är det ett oklart, belastat och klichéartat ord. Det betyder kanske inte så mycket att ordet icke tillhör bibelns och kristendomens språkbruk — fast betydelselöst är detta icke, när vi ju alla, hur litet kristna vi må vara, dock lever i ett kristet land och inom kristendomens inflytelsekrets. Värre är att ordet blivit slitet genom att användas mer eller mindre som en etikett. Tyvärr gäller detta också i stor utsträckning om sådana bibliska ord som "troende", "frälst". I stora delar av vårt land har dessa ord fått en snäv begränsning som alls icke är biblisk, en klang av andlig och kyrklig grupp- eller

partitillhörighet eller åtminstone av en bestämd andlig människotyp, kännetecknad av vissa erfarenheter, intressen och förhållningssätt. Att konstatera detta innebär naturligtvis icke någon kritik eller ringaktning av dem som är "troende", än mindre något förringande av den reella och allvarliga innebörden i de nämnda orden. Det är verkligen en stor, en avgörande skillnad mellan att av hjärtat tro på Gud och Frälsaren och att icke göra det. Och det finns till sist ingen viktigare angelägenhet för en människa än att verkligen bli frälst.

Men *vad innebär det* att bli frälst?

Jesus kallar det att "ingå i livet", att "finna" sitt liv. Han talar å andra sidan om att "mista sitt liv", att "förlora sin själ" eller "mista sig själv" och "själv gå förlorad". Vad Jesus därmed säger, liksom allt vad han och över huvud Nya testamentet säger, har en klar och oförtydbar evighetssyftning. Guds rike är visserligen här, "mitt ibland" människor, i och genom Jesus, hans person och Ande, hans ord och gärningar. Men Guds rike är här blott förberedelsevis, begynnelsevis. Dess fullhet och fulländning tillhör evigheten, den "tillkommande tidsåldern".

Innebär sålunda detta att bli "frälst" och "troende" att jag genom tron på Kristus likasom får en försäkring för det som kommer efter döden, ett giltigt inträdeskort till himmelen? — Det har predikats och predikas ej sällan, som om detta vore

huvudsaken. Vi må också noga akta oss för att försvaga evighetssyftningen och evighetsallvaret i evangeliet. Detta allvar hör med till all verklig kristendom och all sann kristen förkunnelse. Likväl luras här en fara, som vi som vill vara kristna ingalunda alltid varit vakna för. Felet är inte att vi haft för mycket evighetsallvar, men väl att vi omedvetet har begränsat innebörden i detta att "bli frälst". Att bli frälst innebär inte främst att få sitt liv inriktat på evigheten och få ett hopp för denna, utan det innebär att komma i ett rätt förhållande till Gud, att *bli Guds*, nu och här och i evighet. Därmed och blott därmed kommer jag i ett rätt förhållande såväl till tiden som till evigheten. Ty Gud är en och densamme här och på andra sidan, i tiden och i evigheten. Han är himmelens och jordens Herre, skaparen av "allt vad synligt och osynligt är". Frälsningen är att tillhöra honom, i tro på honom och lydnad för honom. Den är den stora omvälvning som försätter oss människor ur det abnormalt läge, där inte vår Skapare utan det skapade och framför allt vårt eget jag står i livets medelpunkt, till vårt och andras fördärv, och försätter oss in i det enda normala livsförhållandet, det "verkliga" livet, där Gud är Gud och vi hans tjänare och barn. Därmed och blott därmed ges oss ett grundat evighetshopp. Gud släpper ingen ur sina händer. Och han är dödens herre såväl som livets. "För honom leva alla". Han är själv "Livet". Och att vara

hans är liv. På detta sätt kommer kristendomens evighetssyftning icke att försvaga ansvaret och åhågan för de nuvarande tingen, utan i stället att skärpa dem. Hela tillvaron hör Gud till. Här och nu skall han lydas och tjänas. Och hur det sker, därför skall vi svara inför honom på evighetens dag.

På samma gång som vi kristna, icke överbetonat, men väl på ett inskränkt sätt betonat det kristna livets evighetsinriktning, har vi också ofta haft en inskränkt, en alltför liten tanke om Gud. Naturligtvis har vi trott att Gud är "himmelens och jordens skapare" och att allt vad han har skapat är gott, och att det hör och skall höra honom till. Men vi har — utan att riktigt veta och förstå det — inskränkt vårt intresse, och icke blott vårt utan Guds, till den "religiösa" sfären — för att bruka det där föga lyckliga ordet, som dock just passar för att ange en sådan felaktig begränsning. "Guds rikes" angelägenheter har blivit det som en kristen först och främst och helst enbart skulle syssla med och tänka på. Och dessa angelägenheter har då huvudsakligen omfattat vad som hör till det andliga livet, dess tillkomst och förkovran och dess utbredande: Ordet, kyrkan, bönen och andaktslivet, kristlig verksamhet bland barn och unga, inre och yttre mission o. d. Det som ligger utanför denna intressekrets har fått en lägre dignitet. Det innefattar visserligen en hel del nödvändiga och viktiga

126
126

kallelsearbetet, som
a med trohet. Men
det när i ke med Guds rikes
skattra. Det hör till den jordiska och "världs-
liga" sfären, som ju innefattar så mycket frestelser,
orenhet och synd och som ju till sist också är för-
gänglig, varför en kristen gör klokt och rätt i att
inte befatta sig därmed mer än nödvändigt.

Hela detta betraktelse- och förhållningssätt är
obiblistiskt och okristligt. Sant är att det finns timliga
värden och eviga värden och att de senare själv-
fallet just såsom eviga är högre. Jesus varnar också
i Bergspredikan för att samla skatter på jorden och
manar oss att samla skatter i himmelen. Men man
samlar sig inte några skatter i himmelen genom att
så inrikta sig på det himmelska, att man så litet
som möjligt intresserar sig för det jordiska, utan en-
dast genom att helhjärtat tro på Gud och lyda hon-
om. Ty det finns ingen annan himmel än Gud och
gemenskapen med honom. Därför säger också Jesus
i samma Bergspredikan: "Icke kommer var och en
in i himmelriket, som säger till mig: 'Herre, Herre',
utan den som gör min himmelske Faders vilja".
Och när det gäller att göra Guds vilja, finns det
inte någon rangordning mellan högre och lägre,
"andligare" och "världsligare" sysslor. Vad Gud
vill ha utfört skall ske, det enklaste och mänskligt
obetydligaste såväl som det andligt märkvärdigare.
Vad som här är viktigt och oviktigt, vet i grunden

blott han. — Sant är vidare att evangeliet självt, dess förkunnelse och utbredande och det andliga personliv och gemenskapsliv som det skapar, på ett särskilt sätt står i centrum av den kristnes intressen. Det är blott genom evangelium som skiljemuren mellan vårt hjärta och Gud kan genombrytas och gemenskapen med honom kan upprättas. Men åter måste sägas: just om denna gemenskap blir äkta och verklig, kommer Gud och Guds vilja i centrum av livet, och varje gradering av de uppdrag och befallningar han ger är förmäthenhet. — Sant är även att det mångskiftande livet i denna värld är genomsyrat av orenhet, synd och allehanda otillbörliga intressen, och att den som ger sig däri utsätter sig för frestelser, faror och svårigheter. Men vilken slutsats skall dragas därav? Att den kristne så litet som möjligt skall befatta sig med det jordiska och "världsliga"? Det finns helt visst miljöer och förhållanden som så tagits i onskans tjänst, att en kristen i regel gör rätt i att undvika dem. Självfallet är det inte heller meningen att vilken kristen som helst kan och skall syssla med vad som helst. Men där Guds kallelse ställer en kristen, där skall han vara och verka, och dit den skickar honom skall han gå. Att han utsättes för faror och frestelser, får inte hindra. Det finns gott om frestelser, världslighet och synd mitt i det som kallas arbete för Guds rike, i våra kyrkor och bönhus, på våra predikstolar, i våra kristliga organisationer och

styrelser, i våra kyrkliga anstalter, på våra missionsstationer. Det är verklighetsfrämmande och okunnigt att tänka att man är särskilt skyddad för världens onda väsen, därför att man blir präst eller diakonissa eller missionär eller predikant eller på annat sätt arbetar för andliga och kristliga syften.

Det är ödesdigert att vi som vill vara kristna i stor utsträckning kommit att draga gränsen mellan andligt och världsligt på ett falskt sätt. Den skall dragas knivskarp — ”skarpare än något tveeggat svärd”, heter det — inom och genom oss själva. Där går gränsen, icke i det utvärtes. Det finns ”andliga” och ”världsliga” — bibeln kallar dem också ”köttsliga” — *människor* — och den andligaste människa är ännu icke fri från oandlighet och världssinne — men det finns icke andliga och världsliga *livsområden*. Över *hela* livets fält finns det synd. Men *hela* livet är Guds, Skaparens. Och i allt och överallt vill han låta sin vilja ske och ta oss människor i sin tjänst. Han vill *alla* människors och *hela* människans väl. Genom evangelium vill han öppna våra hjärtan för sig, så att vi finner den gemenskap med honom, som är vår bestämelse, och som aldrig skall upphöra. Genom livets naturliga ordningar och krafter och genom människornas mångahanda tjänster och förmågor vill han uppbygga och förkovra enskild och samfällid välfärd i det jordiska livet. Det ena som det andra är hans gåva och vilja. Allt gott kommer från Gud.

Och varhelst människor uträttar något gott, tjänar de honom, vare sig de tror på honom och tänker så eller icke.

Den felaktiga gränsdragningen har ödesdigra verkningar. Det jordiska och världsliga degraderas, som om Gud inte hade något riktigt med det och dess uppgifter och förhållanden att göra. Det blir något som kristna människor egentligen inte mer än nödvändigt skulle syssla med. När de ändå måste göra det, gör de det med oklart och halvt samvete och kan liksom inte riktigt ha Gud med sig däri. Och de ser icke utan en viss misstro på dem som med iver och kraft ägnar sig åt dessa uppgifter t. ex. åt sociala, ekonomiska, kommunala, politiska angelägenheter. Och mycket lätt händer att man med ett visst andligt medlidande börjar se ned på dem: de går ju så upp i det "världsliga". — Men det är farligt att börja se på medmänniskor uppifrån, farligt allrahelst för den som vill vara kristen.

När de "religiösa" på detta sätt mer eller mindre omedvetet betraktar det jordiska som profant, inger de därmed också andra den föreställningen. Och så blir det profant, d. v. s. en sak som inte angår Gud och kristendom och som kristendom och kyrka därför inte heller skall lägga sig i. Så har vi kristna omedvetet arbetat förvärldsligandet, sekulariseringen, i händerna.

*

Kanske tycker någon att vi kommit bra långt bort ifrån vår utgångspunkt. Här har talats en hel del om oss kristna och vad som måste ses som en skevhet eller förträngning i mycken gängse kristendom. Men det skulle ju talas om dem som inte är kristna eller rättare om sådana som säger om sig: "Jag är inte religiös, men . . ." —

Jag menar emellertid att vi kristna på grund av berörda skevhet kommit att stå med skuld gentemot många sådana människor, bland dem åtskilliga av folkets och bygdernas bästa män och kvinnor. De har av oss fått en för trång föreställning om Gud och sann kristendom och därigenom sett sig ställda längre bort, än de är och önskar vara. De är ofta närmare, än de själva förstår och än vi i felriktat religiöst allvar medger.

Och jag tror vidare att den där självbeskrivningen: "Jag är inte religiös, men . . ." i många fall kan förstås blott mot den bakgrund som här skildrats. Man menar troligen att man inte har eller kan nå de andliga erfarenheter som de "religiösa", de "troende" talar om, att man därför inte med sanning kan sluta sig till dem och deras arbete och intressen. Och när man sålunda inte kan komma innanför de "religiösa" krets, så menar man sig vara utanför all religion.

Det är där som jag undrar om ändå inte du som tänker och säger så ljuger på dig själv. Det där "men", som kommer efter förklaringen att du inte

är religiös, följes ofta av något om att du ju alls inte är emot religionen — kanske kommer det också något om att din mor eller far var en troende kristen. Måhända finns också i ditt hjärta ett hemligt rum, där bönen söker Gud. Inte ens din hustru eller din man vet kanske om att det rummet finns och vad där stundom sker i nattens mörker och stillhet. Dock, därmed må vara hur det vill. Du säger nog ingenting därom. Men du talar kanske i stället om intressen av yrkesmässigt, ideellt, socialt, politiskt, moraliskt eller kulturellt slag, som du känner det angeläget att arbeta för. Du ser däri något mer än bara ett privat intresse, en bättre hobby. Det är ju inte "religiöst", men du vill gärna tänka att det kan ha ett högre värde än det som blott "grävs i jorden neder". En ung kommunalman i en mycket religiös bygd sade, varsamt och utan kritik i rösten men med tanken tydligen riktad på de religiösa kretsarna: "Det är som om det här som vi håller på med: att försöka ordna till det bästa i kommunen, ställa det väl för barnen och de gamla o. d., inte hade något värde, om man inte vore 'troende'".

Nu ville jag med allt allvar säga till den som har det ungefär på det där sättet: Gud är mycket större, än du vet om och än vi kristna i många fall med våra ord och vårt livssätt ger intryck av. Och vad du sysslar med har värde för Gud, försåvitt det tjänar livet och människorna. Du är i så fall hans tjänare, vare sig du tror och tänker på honom eller

inte. Ty Gud vill allt som bygger upp och tjänar livet. Du är hans medarbetare, alldeles oavsett vad du tror och tänker i religiösa frågor. Och vi kristna skall frimodigt och tacksamt erkänna sådan Guds tjänst och med glädje samverka med alla som vill vad rätt och gott är.

Jag vill tillägga två ting.

Först, det är högeligen av vikt att de som vill bygga upp också sätter in alla sina krafter. Ty striden står i denna tid allt hårdare mellan de uppbyggande och de nedrivande makterna. Halvhet eller neutralitet i denna kamp är förräderi till negativismens förmån. Det behövs en mobilisering av allt gott och av alla som vill det som är gott, och det behövs helhjärtad och förbehållslös insats.

För det andra, om du kallas och kallar dig "religiös" eller inte, betyder föga. Saken betyder allt. Saken innebär att du också lär känna den Gud som du tjänar. "I honom är det som vi leva och röra oss och äro till", vi allesammans, de som förnekar, kanske bespottar honom lika väl som de som tror på honom. Och många, många tjänar honom, d.v.s. utför vad han vill, och utför det med duglighet och nit, fast de inte känner honom. Man känner alltså inte Gud och är inte i ett rätt förhållande till honom endast därigenom att man på detta sätt tjänar honom. Ett rätt Gudsförhållande är nämligen icke blott gärningarnas, utan också hjärtats sak. Det kan komma till stånd blott därigenom, att mitt hjärta

öppnar sig för Guds hjärta. "Gud är kärleken". Många hans kärleks *gåvor* kan tas emot av vem som helst och hur som helst, men icke *kärleken själv*. Den kan blott ett hjärtas tillit och tacksamhet fatta om. När det sker, kommer också tjänandet i ett helt nytt ljus. Då vet jag att den ofattliga allmakt som satt mig och alla in i denna värld och har människor och öden i sitt våld, är en helig fadersmakt, som inte bara befaller mig vad jag skall göra, utan tänker på mig, har omsorg om mig, är med mig i uppgifterna och svårigheterna och steg för steg leder mig på sin väg, liksom han bär hela världen i sin famn, en makt som har rätt till allt och ger allt, och som det är människans ära och salighet att tillhöra och tjäna.

Absoluta krav och absolut nåd.

I kritiken mot biskoparnas brev i sexualfrågan¹ är det egentligen blott en sak som förbluffat mig: tydligen har man väntat att när kyrkans män tar till orda i en folkmoralisk fråga, så skall de säga något *annat* än vad kristendomen och Guds bud säger och vad som inneslutes i evangelisk livssyn. Denna förväntan måste väl ha berott antingen på att man inte vet vad kristendomen säger, eller på att man inte kan tänka sig att kyrkans män verkligen själva

¹ Ett brev i en folkets livsfråga. Stockholm 1951. Diak.

skulle omfatta kristendomen och mena att dess bud skall efterlevas, eller möjligen på bäggedera. Naturligtvis kan man diskutera, om kristendomens etik är riktig. Men det är besynnerligt att det skall anses förargelseväckande att de som företräder den menar att den är det? Vore inte snarare motsatsen anstötlig?

Hur har det kunnat komma därtill att man blir överraskad och bestört vid att kristna ledare hävdar att kristendomens bud verkligen är avsedda att gälla och efterlevas?

Är männe vi kristna på något sätt medskyldiga därtill? Det är viktigt att vi ställer oss den frågan, viktigt för oss och för vårt folk.

Alla känner buden eller har åtminstone läst och hört dem. De står i katekesens första huvudstycke. Och katekesen finns i varje vanlig psalmbok. Den förklaring till buden, som där ges, stämmer helt med Jesu undervisning, sådan vi har den framför allt i Bergspredikan och särskilt i Matteus' femte kapitel. Det är karateristiskt för Jesu undervisning om buden, dels att han ser till hjärtat och dels att han icke sätter några gränser. Budet brytes av den som "*oredgas* på sin broder", av den som "*med begärelse ser* på en annans hustru". Gå *två* mil, om du tvingas en. Älska inte bara dem som älskar dig igen, utan *älska din ovän*, och bed för den som gör dig ont; och var så din himmelske Faders barn. Jesu bud är absoluta, obetingade, oin-

skränkta. De gäller hjärtat och hela hjärtat. De gäller livet och hela livet. Det är fullt exakt, när man sammanfattar buden, särskilt vad beträffar vårt förhållande till oss själva och nästan, i fyra "absoluta": absolut ärlighet, absolut renhet, absolut osjälviskhet, absolut kärlek. Det är så Jesus och kristendomen menar det.

Menar inte vi också så, vi allesammans, kristna och icke kristna?

I grunden finns det väl knappast någon klok människa, som inte tycker att det är riktigt med ärlighet, renhet, godhet — liksom det knappast finns någon sund människa, som inte vördar Jesu gestalt och menar att det vore bra, om människor ville följa hans bud.

Men följer vi dem, vi som tycker så, kristna och andra?

Jag vet mycket väl, att många frågor och invändningar, delvis av tänkvärdt slag, här kan resa sig. Hur skall Bergspredikan förstås? Vilka gäller den? Är det möjligt att tillämpa dess höga bud i ett samhälls- och statsliv och i en kulturvärld, där synd och orättfärdighet och ondska är så fruktansvärda makter?

Man kan diskutera sådana frågor i oändlighet. Och det är nödvändigt att söka klarhet i dem. Det har också skrivits böcker, tjocka böcker och tunna böcker, lärda och populära, om dessa frågor. Men ingenting har just blivit annorlunda för det.

Ty under allt glömmet vi, både vi kristna och andra, att det som vi erkänner som rätt är något som icke främst skall diskuteras, utan som skall praktiseras. Och det finns ett väldigt fält för praktik helt hitom alla dessa intrikata och vittsyftande spörsmål. Vad Jesus avser med sina bud är inte att stifta lagar för stat och samhälle utan för människorna, för oss en och var, som lever i samhället och staten, enkla vanliga människor och medborgare, eller ansvariga stats- och kommunalmän. Bakom det teoretiska och principiella, där vi kan demonstrera vårt skarpsinne eller vår lärdom, gömmer vi oss undan det praktiska och aktuella, som kräver lydning och handling här och nu.

Kanske någon här är färdig med ett kritiskt inkast: "Ja, låt oss bara få se, hur pass allvarligt ni kristna tar det här. När ni gör som Jesus befallde den rike ynglingen och ger bort allt vad ni äger, då skall vi börja tro på er". — Svar: Jag fruktar att dina tolstoyanska förslag ingenting annat är än ett ganska bekvämt sätt att själv sno dig undan enklare men mera närgående spörsmål, ett sätt som till på köpet ger ett billigt sken av intellektuell och moralisk överlägsenhet. Om Jesus befäller en människa att ge bort allt vad hon äger, skall hon naturligtvis göra det. Jag känner sådana som gjort det och sådana som med glädje arbetar i hans tjänst utan lön, utan några ekonomiska garantier, utan visshet om hur de skall ha det nästa vecka eller

månad, utan hänsyn till karriär, befordran eller pension. Men av de flesta ibland oss begär han inte sådant. *Det* han begär, begär han däremot *absolut*.

Kanske kommer vi saken bättre in på livet, om jag berättar vad som i höstas hände en man vid världskonferensen för Moralisk upprustning i Caux. Det var en fattig arbetare i så svåra förhållanden, att man måste beundra att han hade hjärta och tankar för annat än dagens slit och bekymmer. Han var där med sin hustru blott över ett par dagar. Men med sin sydländska nations varma och känsliga sinne var han genast färdig att försöka praktisera vad hans samvete bejakade, alltså att i en stilla stund pröva sig själv i ljuset av de fyra absoluta. Han berättade resultatet för en av sina nya vänner. Absolut ärlighet: ingen svårighet, det är klart att man är ärlig. Absolut renhet: omöjligt, på grund av människans natur. Absolut kärlek: det går bara till en viss gräns, eftersom de andra är som de är. Absolut osjälviskhet: utmärkt, för jag har alltid gjort allt vad jag kan för att folk skall tycka om mig. — Hans vän blev ju en smula fundersam, vad han skulle svara på detta. Men i stället för att diskutera vände han sig till en ung indonesisk officer i närheten, en man med en märkvärdig och växlingsrik historia, och frågade honom, vad han hade fått för tankar första gången han försökte med det här. ”Jo”, svarade denne en smula dröjande, ”jag kom att tänka på min styvmor”. Då flög den andres

hustru upp: "Styvmor! Han har också styvmor. Men hon är så förskräckligt elak"! — Hennes man blev emellertid betänksam: skulle det kanske verkligen vara så att de där absoluta hade något att göra med hans styvmor?

Jag vet inte hur det sedan gick för denne varmhjärtade sydlänning och hans hustru och styvmor. Men vad jag vet är att Kristi bud, som ju i grunden är vårt samvetes, har mycket litet att göra med abstrakta problem och tänkta situationer, men i högsta grad rör styvmödrar och styvbarn, mågar och svärmödrar, man och hustru, barn och föräldrar, lärare och elever, över- och underordnade, arbetskamrater, chefer, förmän och arbetare, konkurrenter, köpmän och kunder, deklaranter, politiker och deras motståndare. Och där gäller de absolut, utan prutmån.

Ge akt på en sak. När man diskuterar Kristi bud såsom allmänna principer och deras tillämpning i våra samhällsförhållanden, så invecklar man sig snart i allehanda tankesvårigheter, och det leder just ingen vart. Men ställ dig inför dem i en konkret situation. Det gäller ditt förhållande till en bestämd människa eller en bestämd uppgift i ett bestämt läge. Där är det helt annorlunda. Att där följa buden kan kosta en hel del, men det är icke omöjligt. Lyder jag dem icke, så är det inte därför att det skulle vara ogörligt, utan därför att jag inte ville betala vad det kostar. En människa har något

emot mig. Antingen förliker jag mig med henne, eller gör jag det icke. Någon har sårat och kränkt mig. Antingen förlåter jag honom av hjärtat, eller gör jag det icke. Jag har varit oärlig. Antingen erkänner och gottgör jag det, eller gör jag det icke. Antingen följer man budet *absolut*, eller följer man det *icke*. Antingen är man ärlig och ren *helt, fullt ut*, eller också *är* man icke ärlig och ren. Den som är tämligen ärlig, är oärlig. Den som är halvvägs osjälvisk, är självisk. Antingen gör man det som kärleken i ögonblickets läge kräver, eller också är det inte kärlek. Det finns ingen *relativ* ärlighet, renhet, osjälviskhet, kärlek, som *är* vad namnet säger.

Det är här jag menar att vi kristna, och för övrigt alla som gillar Kristi bud, står med skuld. Detta att man inte kan tänka att de kristna *menar* allvar med vad de tror, beror det månne ej till betydlig del därpå att vi inte *gör* allvar med vad vi tror? Är det inte också bland oss som bekänner oss som kristna ganska vanligt, att när vi råkar i en konflikt eller annan svår situation, så bedömer och handlar vi efter helt vanliga mänskliga motiv och regler — som f. ö. kan vara ganska hyggliga och nästan alltid högst förnuftiga — men ställer icke på allvar frågan: vad säger i denna sak Kristi bud, hur skall jag här handla för att följa dem? — Så tycker man att man gör det bra, om man lyckas avveckla en trasslig historia utan öppen strid eller

skandal eller dra sig ur den utan för mycket obehag och skada, men tänker icke på skadan både för den ena parten och den andra av ouppgjorda personliga mellanhavanden, av ouppklarade osanningar och halvsanningar, av obekänd och oförlåten bitterhet och oförrätt — en moralisk belastning som man icke blir kvitt, därför att man kommer ifrån varandra, och som vid den fortsatta färden åter sätter skutan på grund, när man minst tänker det. Eller för att ta en annan bild: man plåstrar på bulnaden, men sprättar inte upp den, och så går den inåt och sprider sitt gift i hela organismen, hos mig och hos den andre.

Hela vårt folk och väl hela Västerlandet lever i ett slags moralisk dimma, där konturerna suddas ut och alla linjer försvinner, och där därför till sist vad som helst går för sig. Luften surrar av "hämningar" och "komplex" och "driftutlevelse" och "orgasm" och Kinsey-rapport och "livsbejakelse". Vad är rätt? Vad är orätt? Det talas och skrives oändligen. Men förvirringen blott ökar.

Och ändå vet i grunden envar, som vågar vara ensam med sitt samvete, vad som är rätt. Och så gott som alla tycker att Kristi bud är bra och borde få gälla. Varav då förvirringen, dimmigheten?

Jo, därav att vi icke, i de konkreta situationerna, tar buden absolut. Vi tycker det är vackert så, om man är ärlig på det hela taget, låt oss säga till 90 procent. För de 10 eller säg 5 sista procenten finns

det tjuotals plausibla ursäkter och försvarsgrunder. Man vill ju inte leva hur som helst; man kanske rent av är trogen i sitt äktenskap, så till vida att man inte springer efter främmande kvinnor eller män. Men att man står vid bokhandelsdisken och bläddrar efter de liderligaste sidorna i den senaste bakgårdsromanen, vem kan säga något om det? Man är ju litterärt intresserad och måste väl följa med vad som sker i litteraturen.

Låt mig säga med allt eftertryck: det är på de sista 10, 5, ja 2 procenten som allt beror. Det är de som skapar dimman och förvirringen. Djävulen behöver inte de stora busarna, de uppenbara skandalerna. Han behöver bara de där två procenten. Han vet att sedan kommer så småningom allt det andra av sig självt. Ty det är de två procenten som gör allt ovisst, oklart, grått, dimmigt. Och i dimman ser ingen vart han går; därför hamnar man också ofta, där man minst tänkt sig.

Vilken förskräcklig moralism, säger någon.

Vad är moralism, ordet taget i vanlig populär mening? — Det är just sådan moral och moralisk nitälskan, som är väldigt sträng i fråga om de 80 eller 90 eller kanske rent av 98 procenten — för att komma undan de där sista 20 eller 10 eller kanske bara 2 procenten, och som alltså *inte* tar det absolut. På Jesu tid var moralisterna sådana som gav tionde av mynta, dill och kummin, men lät fara rätten och barmhärtigheten och troheten,

eller som ville stena äktenskapsbryterskan men glömde äktenskapsbrytaren — annars skulle det ha börjat osa hett för dem själva. Var de finns i dag, det må envar svara på själv. Kanske inte bara bland dem som skälls som moralister.

Moralism är en otäck sak. Men de absoluta buden är hälsa. En ung präst skrev till mig med anledning av biskopsbrevet: "Var är målsättningen? Absolut renhet som en makt i folklivet; en medrivande, inspirerande, frisk, smittande makt? Jag vet av egen hård erfarenhet, att i det ögonblick jag accepterar någonting mindre än det absoluta, blir renhet någonting tungt, tråkigt, moralistiskt, som måste förklaras och försvaras. Har kritikerna . . . känt att många av oss kyrkans män inte har en full lösning därför att vi är helt eller delvis besegrade i vårt eget handlande eller tänkande?" Han menar att brevet ställer uppgiften att kämpa för en sådan hjärtats och levernets förvandling, att "var och en av oss präster är redo att förklara att det inte bara är rätt och möjligt att leva rent, utan också att renhet är en smittande, tändande, produktiv kraft i ett folks liv, att den kan gå som en vårstorm genom hela Sverige och mobilisera all vår ungdom för ett stort mål".

Jag har sett ungdom besjälad av samma tanke och samma kamp som denne unge präst. En gladare, friare, kraftfullare ungdom har jag aldrig sett. Jag har mött i dess blickar något av det skimmer som

glittrar över Bergspredikans höjd. Ty Bergspredikan med sina omutliga, obetingade bud är icke moralism och tråkighet. Den är ljus och glädje och kraft.

Men ingen *håller* ju dessa bud! Och ingen *kan* hålla dem! Det lär ju kyrkan själv, som söndag efter söndag låter oss bekänna att vi ”i alla våra livsdagar på mångfaldigt sätt” har syndat mot Guds bud ”med tankar, ord och gärningar”.

Ja visst. Det är uppenbart att det icke finns någon som icke brutit och bryter mot de absoluta buden.

Men vart skall denna insikt leda oss? Den leder oss till ettdera av två. Den kan föra oss till *kompromiss*. Ingen kan vara fullkomlig, säger man. Strävar vi åt rätt håll och gör så gott vi kan, så kan ingen begära mer. Tror man på Gud, så heter det kanske att Gud, som ju känner vår svaghet och själv är kärleken, överser med vad som brister — ”för vår ärliga viljas skull”, tillfogar man kanske, eller ”för Kristi skull”, ifall man är riktigt from. Detta kan sägas så, att det låter alldeles riktigt och kristligt, och att ordalagen knappast skiljer den riktiga tanken från den oriktiga. Det är klart att ingen är fullkomlig. Och det är klart att vi skall sträva och göra så gott vi kan. Det är också sant att Gud är kärleken som förlåter. Det som allt hänger på är emellertid, *om buden får gälla*, eller om jag tummar på dem eller dispenserar mig från dem,

litet här och litet där, eftersom ju ändå ingen kan vara fullkomlig, om jag alltså i själva verket helt eller delvis sätter dem ur spelet och försvarar och ursäktar mig med min och alla människors svaghet.

Det finns en annan väg än kompromissens. Den leder till *kris*. Ingen är fullkomlig. Men vad som är rätt ändras inte därför att ingen finns som icke bryter däremot. Att ta buden absolut betyder inte att jag är eller blir fullkomlig. Men det betyder att *buden* får *gälla* och *jag umgälla*. Buden skall vara vad de är. Jag skall pröva mig själv, *hela* mitt yttre och inre liv, smått som stort, mina handlingar och försummelse, mina avsikter, bevekelsegrunder och reaktioner, efter budens krav på en ärlighet, en renhet, en osjälviskhet, en kärlek utan förbehåll och prutmän. Detta utesluter kompromiss, och leder till kris. Kris betyder dom. Jag ser mig själv och dömer mig själv, eller rättare, jag är under en makt som är mer än jag, men som på samma gång talar i mitt eget innersta och som avslöjar mig och låter mig framstå för mig själv icke sådan jag inbillat mig vara, utan sådan jag är.

Vad skall nu detta tjäna till? Är det inte bara självplågeri och överspändhet?

För det första är det helt enkelt sannfärdighet, respekt för verkligheten. Därmed skapas klar och ren luft. Dimman löses upp, kompromissens och relativismens förtrollning brytes. Jag kommer ur skenväsen och inbillningar till realitet och fakta.

För det andra kan allt verkligen bli annorlunda. Det är inte säkert att det blir det. Men det *kan* bli det. Om det skall ske, beror på om jag får mod och kraft att handla, såsom verkligheten kräver av mig, utan att vänta på andra. Det kan kosta en hel del: inre och yttre förödmjukelser, hederlig bekännelse, uppgörelse och gottgörelse, att begära och ta emot förlåtelse av Gud och människor och att ge förlåtelse. Därmed *sker* någonting. Jag blir visst icke en fullkomlig människa, men jag behöver inte stampa på samma ställe eller stappas i de lama eller förtvivalade föresatsernas fatala utförsbacke. Jag kan lämna det som är bakom. Nederlag kan bytas i segrar. Går jag vidare på denna väg, blir det annorlunda inom mig och omkring mig. Det blir visserligen nya felsteg och misslyckanden. Men jag vet vad jag skall göra med dem.

Kanske tycker någon kristen att allt vad här sagts bra mycket smakar lag och gärningslära, som knappast uppväges av att det nu på slutet kommer några ord om förlåtelsen och dess makt. Svar: I tusentals kyrkor och kapell och genom radion predikas evangelium vecka efter vecka. Och evangelium skall predikas. Men massor av människor går alldeles likadana därifrån, och kanske bara gäspar. Varför? — Fördunklas lagen, så fördunklas också evangelium. Förfalskar jag buden för mig med kompromisser och förbehåll, så förfalskar jag också för mig förlåtelsens ord, om jag alls bryr mig om

det: jag gör det till tjänare åt min halvhet, ljumhet, falskhet och självbelåtenhet i stället för att det skulle befria mig till ett nytt liv. Lagens majestät åter bereder väg för nådens. Absoluta bud gör nämligen inte, såsom de avtrubbade, relativiserade buden, människan bättre i egna ögon, hur mycket hon strävar att lyda dem, utan de avslöjar henne, de gör henne till syndare. Till sist erfar hon att det hon behöver och det enda som hjälper henne är inte överseende, inte ursäkter, inte bortförklaringar och försvar och inga hennes ytterligare ansträngningar, utan verklig förlåtelse. Hon kommer också att få se att sådan finns. Guds nåd är absolut, obetingad, gränslös, liksom hans bud.

Därmed är vi vid det tredje och sista: Gud handlar med denna människa. Naturligtvis har han varit där hela tiden. Men han är på ett särskilt sätt nära den människa som kommer in i det avslöjande ljuset. Det är hans ljus, såsom buden är hans. Kanske förstår jag inte först själv att en Större verkliga är med. En statsman, som från barndomen varit fylld av hat mot en nation som kränkt hans folk, berättar: "Jag har själv upplevt, att ett hat, som ibland kunde bli glödande vitt, kan försvinna på ett ögonblick genom villighet att — fastän jag varken kände Gud eller trodde på Honom — uppleva Hans undergörande makt". — "Gud är större än vårt hjärta", säger aposteln. Och han är mycket större än våra tankar. Vad vi tänker är viktigt.

Men det är inte det viktigaste. Och Gud bryr sig ofta ganska litet därom. Men när en människa gör allvar med det högsta hon vet och tror, när hon vågar vara stilla inför det, se sig själv i dess ljus och ge akt på vad som då säges henne samt lyder, då handlar Gud i henne, med henne, genom henne. Och hon kommer att märka det.

Levande tro.

Lever Gud?

Ingen kan bevisa det, fast många har försökt. Många har också försökt bevisa motsatsen utan att lyckas särskilt väl. Det finns intelligenta människor som tror på Gud och lika intelligenta som förnekar honom. Stora tänkare har hävdad att tron på Gud är orimlig, en människohjärtats önskedröm, men intet annat än en dröm. Men en del filosofer med odödliga namn har trott på honom som all verklighets verklighet. Det finns naturforskare som menat att den växande insikten i naturens byggnad och lagar förvisat religionen till vidskepelsens värld. Men rader av naturvetenskapsmän med de yppersta namn känner sig av sin forskning oförhindrade att tro på Gud, en och annan påstår till och med att han just såsom naturforskare ser sig nödsakad att tro på honom.

Dessa enkla iakttagelser visar att tro och otro icke väsentligen beror på intelligens, forskning och vetenskapligt tänkande. När det gäller de stora avgörande livsfrågorna, är den begåvade och den enfaldige, den lärde och den olärde i grunden ställda under samma villkor. Tror man på Gud eller förnekar man honom, beror detta icke på objektiva teoretiska eller vetenskapliga grunder, utan på personliga och subjektiva, på livserfarenheten i vidaste mening. Man har mött sådant och det har hänt sådant som synes tvinga en att tro på Gud, eller som synes beröva en denna tro. Tanken och forskningen lämnar oss härvidlag i sticket. Naturligtvis kan man spekulera och väga skäl för och emot. Men även om man därvid skulle tycka sig finna att skälen för väger tyngst, så är den tro man på det sättet når endast en tanke i hjärnan, icke en kraft i hjärtat, icke en levande tro. Det har alltid funnits ganska många som har en sådan huvudets tro, en tro som aldrig blivit hjärtats, och som därför också haft mycket liten betydelse för livet.

Gud kan och skall sålunda icke bevisas. Man bevisar inte vad man erfarit, man vittnar därom. Det levande vittnesbördet om Gud och vad som hör till hans rike har den största betydelse, icke såsom bevis i logisk mening, utan just såsom vittnesbörd om erfarna ting: det väcker frågor, längtan, bävan, hopp — kanske också jag kan få del av den verklighet som det vittnas om! Blott så kom-

mer jag till en levande tro. Jag övertygas inte verkligen om Gud, förrän han blir en verklighet i mitt eget liv. Att vara fostrad i eller att möta en stark kristen tradition har en utomordentlig betydelse. Men den hjälper mig på allvar först när den får hjälpa mig ej blott till att tänka kristna tankar eller iakttaga kristna vanor, utan också till att upptäcka att Gud är en verklighet också i min erfarenhet och evangeliet ett levande omistligt ord också för mitt hjärta.

Vill någon vinna en levande tro, skall han sålunda söka bli förtrogen med bibel, psalmbok och gudstjänst och söka gemenskap med levande kristna människor, men icke för att försöka tvinga sig att tänka deras tankar och känna vad de känner, utan för att ge akt på vad han själv i och genom detta kan bli förd till, på vad som kan bli honom sagt i hans eget hjärta och i hans eget livs skickelser. Jag måste så att säga själv våga experimentera med Gud.

Hur skall det gå till?

Låt mig peka på tre punkter, som ligger inom allas erfarenhet: mitt handlande, mina synder, mitt misslyckande.

Hur skall jag handla?

Det är väl klart, tänker någon. Handla rätt, och gör din plikt.

Ja, naturligtvis. Vi vet vad som är rätt, om vi vill veta det. Det finns bud som vårt samvete säger

ja till, ifall vi blott vågar lyssna till samvetet. "Plikten framför allt", vår konungs valspråk, är en ädel och hög grundsats. Det är bejakandet av pliktens bud som lyfter människan till något mer än drift- och naturvarelse, till personlighet.

Men vi har nog alla märkt, kanske hos oss själva och säkert hos andra, att det kan bli något hårt och omänskligt i buden och plikten, något som icke bara vår lägre, själviska natur reser sig emot, utan också vårt bättre jag. Ibsens Brand är omänsklig i sitt moraliska patos. Vi vet att, hur viktigt det i all uppfostran är med fasta normer och klara bud, så räcker det inte med dem. Finns det intet mer, blir resultatet ibland ganska olyckligt.

Vi har nog också alla erfarenhet av svåra situationer, då vi synes ställda i valet mellan utvägar som alla tycks oss olyckliga, kanske ödesdigra. För en samvetsgrann människa kan sådant bli ganska fruktansvärt. Det kan också gälla avgöranden, där samvetet i och för sig säger ingenting, men där jag måste bäva med tanke på avgörandets osedda och oöverskådliga konsekvenser för min egen och andras framtid och välfärd. Hur skall jag välja?

Den som på allvar gör experimentet att räkna med Gud i sådana lägen kan få göra rätt märkliga erfarenheter. Utgå ifrån att Gud verkligen intresserar sig för dessa frågor. Antag att han har en utväg, ett syfte, en plan både för dig och andra, och att han kan och vill låta dig veta, hur du skall handla,

ifall du förbehållslöst vill ställa dig i det rätta förhållandet till honom, d. v. s. offra din egen vilja och begära blott ett: att Guds vilja måtte ske. Begär av honom klarhet och besked, begär det i detta sinne. Sök stillhet inför honom. Bed. Men lyssna till honom mer än du talar till honom. Giv akt på vad han vill säga dig, genom tankar som kommer, genom människor och skickelser. Det är inte säkert att det klarnar på en gång. Men det klarnar tillräckligt för nästa steg. Den som vågar lyssna efter Guds röst och vilja och lyder, skall icke behöva sakna den ledning och klarhet, som löser annars olösliga svårigheter. Och han skall upptäcka att det normala livet är att leva ledd av Gud, att Gud vill vara med icke blott i de stora avgörandena utan i allt i vårt liv. Han har syften, uppgifter, utvägar, som vi inte märker, så länge som vi jagas framåt av vår pliktkänsla, vår ambition, våra intressen, vårt förnuft. I stillheten kan vi få syn på dem.

Men är icke detta att dra ned Gud? Skall vi begära och mena att han skall syssla med allehanda små ting i alla små människors liv?

Vad är smått och vad är stort? Vet vi det på förhand? Skall vi lägga våra mått på Skaparen? Vad vi tycker är smått måste han finna smått! Och anser vi någonting stort och märkvärdigt, så måste han kantänka vara av samma upplysta mening! — Är Gud Gud, så är intet för honom för

smått och intet för stort. Det är inte de *små tingen* som drar ned Gud, utan de *små sinnena*, vilka mäter honom med sina mått och vill göra honom till sin tjänare, medan vi skulle vara hans.

Vad här sagts om möjligheten att erfara Guds ledning i livets mångahanda kan — jag upprepar det — icke bevisas. Men det står var och en fritt att göra experimentet.

Den andra punkten gällde synden. Det påstås att folk inte förstår det ordet längre och inte vill höra talas om synd annat än i biografannonser. Kanske det. Men synden är envis, som vi vet, även om vi inte vet mycket mer om den. Det finns många sätt att förhålla sig mot synden. "Förlåt dig själv dina synder"! — Ack ja, om det bara hjälpte! Man blir nämligen inte kvitt den på det sättet. Den finns där i det undermedvetna eller halvmedvetna. Och vid de mest oväntade eller olämpliga tillfällen dyker den upp och ställer sig i vår väg. — "Stryk över, och gå vidare"! — Men vad skall man stryka över med? — Samvetet är ett besynnerligt ting. Har något en gång sårat mitt samvete, kan jag aldrig vara säker. Det finns där och ligger på lur. Jag har själv erfarit hur det kan komma igen efter fyrtiofem år. — "Man skall inte gräva i det förångna", heter det. Nej, det skall man inte. Det behövs inte heller. Ty en dag går det efter ordet: Göms i snö, kommer upp i tö. — Man kan förklara och bagatellisera. Och det finns ingenting så fult

och otäckt, att det inte har sina förklarande orsaker, som ställer det i begripligare och försonligare dager. Men det väckta samvetet är lika oroligt för det och låter icke muta sig med än så goda förklaringsgrunder. Även om det kan sova långa tider — en dag vaknar det och låter sig inte tala till rätta. Det är som gubben med blykulan. Hur man lägger omkull honom, så står han där strax rätt upp igen.

Det finns en utväg, den rakt motsatta: låt allt komma fram sådant det är. I stället för att söka undertrycka, glömma, bortförklara, försvara, var angelägen om att se allt klart i dess rätta ljus! Här är åter stillheten högst av nöden. Vi är ofta så otroligt sysselsatta, just därför att vi fruktar vad som i stillheten skulle komma i dagen. Men sök stillhet. Håll inga tankar tillbaka. Låt allt, som vill, komma fram i medvetandet: minnen, farhågor, misslyckanden, lidna eller begångna oförrätter, ööverbunna frestelser, brutna förhållanden, ärelystenad, avund, orenhet, sårad stolthet, underlägsenhetskänslor. Se på det just såsom det är. Sätt det på papper, så att det kan övertänkas i morgon eller övermorgon och icke glömmas förrän det är färdigt att ges åt glömskan.

Men vad skall man då göra med det?

Precis detsamma som vi lär våra barn att göra. Varje far och mor, som har något förstånd, vet att när ett barn har felat, skall det erkänna sitt fel och be om förlåtelse. Först då blir allt bra igen. — Vad

som är rätt för barnen, är inte mindre rätt för oss vuxna. Om vi själva praktiserade vad vi lär våra barn, skulle de förstå att vad vi lär dem är realitet, och de skulle gå bättre rustade ut i livet. Men hur kan vi begära att barn och unga skall erkänna begångna fel, om de aldrig märker att vi själva gör det?

Erkänna — det betyder: erkänna det inför oss själva, nämna synden vid dess rätta namn; se och slå fast: så har du gjort, tänkt, sagt, betett dig; sådan är du.

Men det betyder vidare: erkänna det för den som vi brutit emot. Inte säga på vårt vanliga förljugna eller halvsanna sätt: Åh, du vet ju hurdan jag är, du vet, att jag inte menade något med det! Utan: jag gjorde eller sade så och så; jag är ledsen över det, kan du förlåta mig? — Det är renhårigt och hederligt.

Men säkert är det en hel del som icke direkt rör andra människor, eller som rör människor som jag inte längre kan nå. Vad skall jag göra därmed? — Det är kristendomens evangelium att Gud vill ta emot det. Han har trätt oss människor med all vår synd och nesa till mötes på ett sådant sätt, att allt skall kunna bli nytt. Det har kostat mycket, just för syndens skull. Korset har rests såsom ett altare där all vårt släktes skuld har sonats, och där syndiga människor kan få lämna allt som tynger samvetena för att gå bort fria. Det är ett den gudom-

liga kärlekens mysterium, ett mysterium som ingen tanke fullt kan genomtränga, men som ett vaknat samvete böjer sig för i tacksam tro. Det finns ett underbart ord av kärlekens apostel: "Om vi säga att vi icke hava någon synd, så bedraga vi oss själva och sanningen är icke i oss. Om vi bekänna våra synder, så är han trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet". Det är märkvärdigt att det står just detta lilla enkla ord "bekänna" och ingenting annat. Det står inte: Om vi "besegra", inte: "behärska", inte ens: "bekämpa". Det är självklart att vi skall bekämpa våra synder. Men vem vågar påstå att han verkligen bekämpat dem, såsom synd skall bekämpas? — Nu står intet av detta. Utan det står bara "bekänna". Det *kan* vi, om vi *vill*. Synd som vi känner, som samvetet påminner om, kan vi bekänna. Gör vi det inte, så beror det helt enkelt på att vi inte vill betala priset. Men det ligger inte utom vår förmåga. Och bekänna skall vi. Just det. Det står inte: Om vi "besinna", "beklaga", "begråta", vilket allt det finns skäl till, men som kan leda till en kretsång i ruelse och självömkan. Utan det står detta enkla, nyktra, mycket realistiska "bekänna".

Också det som vi brutit mot andra och mot oss själva är tillika först och sist ett brott emot livets Skapare och Herre och mot den lag han stiftat för människors liv och samliv. Därför blir ingenting

helt och riktigt, förrän vi blir försonade med honom. Då blir vi också försonade med oss själva och med livet. Och när vi försonas med en människa, är också Han alltid som den tredje Osynlige tillstädes, vare sig vi tänker därpå eller icke. Där synd bekännes, där förlåtelse begäres och ges, där är Gud med. Därför är sådana händelser och tillfällen så förunderligt rika och skapande och blir utgångspunkter för Guds fortsatta handlande.

Självklart är allt detta sådant som aldrig kan bevisas. Men envar kan själv göra experimentet.

Så var det mitt misslyckande. Vi kan misslyckas på många vis: i vårt kallelsearbete, i våra bästa strävanden, i vår andliga och moraliska kamp. Det är alltid påkostande, ofta bittert. Kanske har andra människor bidragit därtill. Det gör det inte bättre. Man frestas att förlora mod och arbetsvilja och att gräva ner sig i grämelse, självförebåelser, bitterhet, människoförakt och självförakt. Värst är det, när man misslyckats på det moraliska och personliga planet och känner sig dömd av sina egna handlingar och deras följder. Mången har blivit knäckt för all framtid av sådant.

Finns det någon lösning?

Att börja om med sammanbiten beslutsamhet och ett hårt och sårat hjärta skänker inte de bästa förutsättningar för framgång. Och mången orkar inte ens det. Mången släpar sig vidare som en vingskju-

ten fågel, ängslig, skygg, aldrig mer sig själv i inre frihet och förtröstan.

Det finns en möjlighet att försöka: Gud.

Det betyder åter igen att våga bli stilla och öppen, att i stillheten begära att få full klarhet: I vad mån och på vad sätt beror detta på mig? Vad är *mitt* fel? — Det betyder vidare att ta på sig *sin* skuld, bekänna den och ta emot förlåtelse för den, att inte gräva i andras skuld och brist, utan lämna den åt dem, beredd att vara dem till hjälp, om så behövs och är möjligt. — Det betyder vidare att utan grämelse ta upp kampen och uppgifterna på nytt och söka klarhet hos Gud om hur och vad jag skall göra. Det märkvärdiga är att Gud alltid har nya möjligheter, om vi helt lämnar oss och vårt misslyckande i hans hand. Han kan begagna själva misslyckandet. Och han kan alltid skapa nya ting och sammanhang. Bland profeterna i Gamla testamentet finns knappast någon som, såvitt människor kunde döma, fick se allting misslyckas så fullständigt som Jeremia, både vad beträffar hans eget öde och hans folks. Han fick en gång Guds befallning att gå till krukmakarens hus; där skulle han få höra Guds ord. Han fann krukmakaren arbetande på krukmakarskivan. ”Och när kärlet, som krukmakaren höll på att göra av leret misslyckades i hans hand”, står det, ”begynte han omigen, och gjorde därav ett annat kärl så, som han ville hava det gjort”. Detta kan envar som misslyckats

få uppleva. Gud har så att säga en mönsterbild för varje människa, varje liv, varje sammanhang, något som han vill forma ut. Det misslyckas, genom vår synd, vår liknöjdhet, vår ovillighet att lyssna, lyda, ledas. Vi är ett motspänstigt och svårhanterligt material i Guds hand. — Men krukmakaren gav icke upp, när kärlet misslyckades i hans hand. Han kunde inte mer göra det han från början tänkt. Men han började likväl omigen och gjorde ett annat kär! ”så, som han ville hava det gjort”. En ny mönsterbild alltså, på grundvalen av de förändrade förutsättningarna.

Så gör Gud, när vi misslyckats. Han ger inte upp. Hans ursprungliga tanke kan inte fullföljas, i varje fall inte så som han tänkt. Men han gör något annat och nytt, och även detta ”så, som han vill hava det gjort”, d. v. s. något som blott han kan åstadkomma.

Det finns många exempel på hur de förfärligaste ting, som människors synd och förvillelse förskyllt, av Gud förvandlats till redskap för hans skapande och uppbyggande syften. Ingen vet, vem av alla Kristi apostlar, stridsmän och lärjungar i skilda tider som utträttat mest för hans sak. Men otänkbart är icke att det en gång skall visa sig ha varit en som här i livet misslyckats så fullständigt som gärna möjligt, en man med ett förfelat liv bakom sig, ett liv av blodsskuld och förbannelse, en som inte kunde gottgöra något som han förbrutit och icke ens

hade möjlighet att be någon enda av dem han kränkt och skadat om förlåtelse, som under kroppens kval bara såg död och dom framför sig, men som gjorde det enda som han i den stunden kunde göra: tog på sig sin skuld — ”vi lida vad våra gärningar äro värda” — och vände sig i en uppflammande orimlig tro till mannen vid sin sida: ”Jesus, tänk på mig, när du kommer i ditt rike”, och som fick det ännu orimligare gudomliga svaret: ”Sannerligen, sannerligen säger jag dig: I dag skall du vara med mig i paradiset”. Sedan hör vi intet mera. Missdådarens jordiska öde gick i fullbordan, den hemska beseglingen av ett mänskligt sett totalt misslyckat människoliv. Men vad har icke Gud gjort av detta människoöde: genom nittonhundra år har den mannen såsom ingen annan hjälpt oräknade skaror av misslyckade människor, som trott sig utstötta från Guds och människors gemenskap, till levande tro och därmed till att i sin tur bli redskap för Guds frigörande och nyskapande gärningar bland människor.

Så stora ting verkar en levande tro på den levande Guden, honom som ingen kan bevisa men envar kan pröva.

De flesta av oss har ännu ett stycke kvar att leva här på jorden. Vad det skall bli av det stycket för oss, för människor omkring oss, för vårt folk, för Gud, det beror på om i vårt inre tändes och brinner en levande tro.

Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag
Stockholm

Pris kr. 1:50